

a opravila mi ne pusté, da bi prišel večkrat tja, dasi bi tako želel. Izmed otrok me tako nobeden ne pozna in marsikateri maliček se me celo prestraši in odhiti s praga v hišo v materino krilo, češ: tuj mož je zunaj na cesti. Ej, drugi so me pa tudi že mnogi pozabili. Pozdravili so me pač, ali gledali so me nekako začudeno; a ko sem dejal: »Nù, kaj me več ne poznaš?« potegnil je marsikateri z roko po čelu in dejal: »Saj res, to ste vi! Skoraj vas ne bi poznal. Nu, spremenili ste se.«

Tako je, kaj hočemo. Spreminjamo se, spreminjamo.

Kaj za to; drugače je pač kakor nekdanj, ali vendar mi je vasica še vedno mila. Če me tudi nobeden ne pozna, saj se mi pri vsakem koraku obnavljajo spomini. Vsako drevesce, vsaka hišica, vse vse me spominja na mojo mladost. In to je tudi prijetna zabava.

Pri teh spominih vstajajo mi v duši mnogi znani obrazi. Pojdi po vasi od hiše do hiše, poprašuj tu in tam: kje je ta, kje je oni, in odgovorili ti bodo: »Ni ga več!« — Marsikaterega častitljivega dedeka, marsikatero zgovorno ženico, dobro kakor dober dan, marsikaterega dobrega tovariša in tovarišico pogrešam — odnesli so jih tjakaj na konec vasice, kjer je majhen obzidan prostor, kjer stoji križec pri križu — na vaško pokopališče. Koliko dobrih znancev tamkaj spi! Tam med onimi grobovi mi je tako ugodno, tamkaj bi želel kdaj tudi jaz počivati.

Smreka in jelka.

(Obraz iz prirode. Spisal V. Stanov.)

Mrak je pokril zemljo in noč je zavladała v prirodi — tiha, sveta božična noč.

V lahko temo zavito se dviga malo zagorsko selo v mirno noč. Sneg je zakril z debelo plastjo hrib in dol. Kakor velikanske koralne skupine kipé vrhovi golega drevja v zrak. A v jelovem gozdu nosi vsaka veja sleherne hoje ali smreke snežno-bel dijadem. Vsa priroda molči pod rahlo odejo.

Z neba pa bliščeé milijoni in milijoni malih mičnih zvezdic. Človeku se zdi, koč bi sleherna izmed njih dihala v mrzlo noč angeljski pozdrav: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!« ta sveti blaženi pozdrav, kateri se je glasil nekdanj nad Betlehemom.

Skoro vsa okna selskih hišic so razsvetljena. Čarobno odseva luč od snega, in tisoč in tisoč snežnih kristalov se leskeče v svoji nedosegljivi prirodni lepoti.

Na koncu vasi, ob vznožju strmega holma, stoji lesena hišica; takoj nad njo pa se razprostira velik jelov gozd.

Prav nad kočo na kraju gozda raste mala smreka. Sneg ji je obtežil šibke veje ter ji odlomil dva najlepša odrastka. S tem ji je skazil lepo pira-

midno krono. Borna lučica v koči meče žarke skozi okno na malo smreko na pobočju holma.

Nežne igle trepečejo v mračni svetlobi, snežni kristali na nji se bliščé, a smreka, smreka v tolikem krasu, se ne veseli svojega nakita. Tožno poveša vršiček in drevesna kri se ji poceja iz ran, katere ji je zadal sneg.

Sneg? Da, uprav ta sneg, s čegar kristali naj bi se sedaj revica kitila in ponašala! No, pa se čudiš, zakaj se drevo ne veseli svojega nakita! Br, nakita! Daj, pomisli, če se sme tako imenovati neusmiljenež, kateri ji je povzročil take rane, to brezmejno bôl?

Zraven žalujoče smreke raste mala jelka. Velikosti svoje sorodnice in sosede še ni dosegla, a kaka razlika med obema! Med tem, ko prva žalostno molči in se ne gane, veseli se mala jelka svojega življenja v polni meri. Kakor otroku rumeni lasci, tako se igrajo njene iglice v rahlem dihu nočnega vetra.

Pa ozre se mala jelka v svojem preširnem veselju na svojo sosedo, in glej, zagreni ji ta pogled v dno nedolžne duše. Gleda jo in gleda, kakor gleda otrok jokajočega otroka. A ko zapazi na svoji sosedi okrvavljene rane, ko zapazi ob sebi dve najlepši veji sosedini odlomljeni, vskipi ji nedolžno srce v nesebičnem sožalju.

»Odpusti, soseda, oh odpusti, da sem se mogla veseliti, med tem, ko si ti trpela. Prepustila sem se bila veselju in sreči svete noči ter nisem zapazila bôli, ki te teži. A prepričana bodi, da sedaj resnično sožalujem.«

In mala jelka je stresla snežne kristale raz se; ni se hotela več ponašati z lepoto, katera je zadala sestri nesrečo.

V priprosti zeleni obleki, brez vsakega lepotičja, je stalo sedaj drevesce na robu gozdiča in milo zrlo na svojo starejšo sosedo. Gledalo jo je in gledalo ter ji skušalo lajšati žalost.

Na drugi strani vasice se je dvigal drug holm. Na njegovem pobočju je stalo gosposko poslopje. Bilo je vse razsvetljeno, iz zgornjih sob pa je prihajal nežen otroški smeh. V sobi je stalo božično drevesce, obloženo z lepotičjem in bogatimi darovi, da se je bliščalo vse okrog.

V neizmernem veselju se je topilo okolistoječim otrokom srce, gledali so in gledali, občudovali to in ono na drevescu, kazali z malimi prstki sedaj lepe svečice, sedaj pozlačene orehe. Vse jim je zelo ugajalo.

V ozadju sobe je stal bradat gospod s svojo gospo ter gledal vesele otroke.

»Kje si dobil tako pripravno smrečico?« vpraša bogata gospa svojega soproga.

»Krivčev Florijan jo je prinesel, rekel je, da jo je posekal na kraju gozda nad Bečajevo kočo.«

Gospod in gospa sta potem molčala in zadovoljno zrla veselo deco, a ondi nad Bečajevo kočo, na robu gozda je vzdihnila neka smreka. Bila je naša znanka, kateri je bil sneg odlomil dve veji.

Prav nič se ni zmenila za sožalje svoje male sosede ; v svoji žalosti se niti ozrla ni na malo jelko. Oči so ji bile uprte vedno le na gosposko poslopje, iz katerega je odsevala luč skozi velika okna v mirno noč.

In užaljena smreka ni obrnila pogleda od okna, skozi katero je bilo videti okrašeno božično drevesce. Često se je zdrznila in vzdihnila. Takrat so ji zatrepetale igle in mala jelka je čula vselej : »Oh, zakaj ne jaz?«

Malo drevesce so zbadli taki vzdihni v nedolžno srce, in še jedenkrat je ogovorila sosedo :

»Sestrica, žaluješ? Potrpi, bolečine ti bodo minule. Kmalu se bo spustilo božje Dete na zemljo, to milo Dete, ki céli dušne in telesne rane vsakomur, kdor je prosi, ozdravilo bo tudi tebe.«

Pri teh besedah se ozre žalujoča smreka, ozre se prvič ta večer od gosposkega poslopja in pogleda svojo malo sestro. Mala jelka jo gleda tako prijazno, da spregovori smreka :

»Sestra mala! ne misli, da me rane tako zelo pečejo, da mi telesne bolečine izvablajo te žalne vzdihne. Ne! Veliko bolj me boli, da sem morala ostati na tem obronku. — Prišel je bil namreč po dnevu mož s sekiro — saj si ga videla. Iskal je božičnega drevesca. Prišel je bil do mene, ogledoval me, a rekel : To-le bi bila prav pripravna smrečica, da ji ni sneg odlomil vej! Obrnil se je proč ter posekal drugo smreko.«

Po teh besedah zopet vzdihne žalujoča smreka. Mali jelki pa se zdi čim dalje bolj čudno, zakaj se žalosti drevo, katerega se je ognila sekira. Zatorej začne tolažiti svojo sosedo s tem, da se bode še dalje lahko veselila življenja.

A žalostno spregovori smreka :

»Oj, ozri se, sestrica, ozri se na nasprotni holm! Poglej v razsvetljeno gosposko sobo! Tam stoji smreka, na katero je naložilo milo božje Dete neštevilno darov. V vseh barvah se ji blišče veje, in ponosno stoji v sredi sobe v veselje in srečo malim, nedolžnim otrokom. Si-li moreš misliti večje sreče za uhogo smreko? In vse te sreče bi bila deležna jaz, da mi ni sneg skazil krone.« Zopet je zaihtela smreka, a igle so se ji povesele k tlom. Bile so videti, kakor padajoče solze.

Tiho je bilo nekaj časa na obronku nad Bečajevo hišo. Smreka je sledila še dalje svojim tožnim mislim, a mala jelka je premišljala besede, katere je uprav slišala.

Zdajci se začuje milo, nežno petje. Najprej lahno, potem pa krepkeje je odmevala v tihi mračni gozd znana božična :

»O srečne, srečne jaslice . . . «

Mala jelka je posluhnila, tudi smreka se je zganila. Ker je prihajala svetloba iz Bečajeve kočee prav do dreves, videlo se je skozi okno v kočee. Gozdni hčerki sta se ozrli v ozko sobico priproste kočee, od koder so prihajali zvonki glasovi.

V kočee so stali kočarjevi otroci ter zrlili v kót, kjer so bile napravljene lične jaslice iz mahu. Ob peči je stal gospodar z ženo.

Anica, najstarejši otrok, je stala sredi vesele dece in pela omenjeno božično pesem. Oh, kako so se bliščale otrokom od veselja oči! Kako so bili srečni! Niso bili sicer dobili darov, kakor gosposki, a radovali so se tako pristrčno lepih jaslic, da je bilo kaj!

Z otroci v koči se je radovala zunaj na robu gozda tudi mala jelka. Saj jih je vendar poznala vse od najmanjšega Tončka do najstarejše Anice.

Z Bečajejimi otroci se je veselilo mlado drevesce spomladi ali po letu, ko so se igrali v njega bližini, ž njimi se je radovalo, ko so trgali cvetlice in si pletli venčke iz cvetlic, ki so bile vsklile ob njem. Anico in njeno petje pa je ljubila mala jelka najbolj. Veselja ji je vtripalo srce vselej, ko je prignala domačo sivko na obronek na pašo.

Tako se je bilo drevesce navadilo Bečajejivih otrok, da se je ž njimi radovalo v veselju in ž njimi žalovalo v bolesti. Ker je rastlo v bližini koč, zapazilo je lahko tudi vsako izpremembo, ki se je vršila pri Bečajejih.

Tudi nocoj se je zveselilo drevo, ko je zagledalo svoje znance v blaženem veselju. Prestavilo se je v duhu v kočo ter tam delilo veselje s svojimi znanci.

Nikakor ni torej čudno, da je začela mala jelka na obronku ponavljati milo božično pesem, katero je pela Anica. Igle so zmajevale na drevescu, in z vejc se je čul lahen spev:

»O srečne, srečne jaslice«

Ni se čulo daleč to petje male jelke. A slišala ga je vendar žalujoča smreka. Poslušala ga je z zanimanjem. In ko je končala mala jelka, oh, takrat je posladiło nekaj potrtó žalujočo smreko.

Tudi ona je zrla v Bečajevo kočo, tudi ona je čula milo otročje petje, videla zadovoljnost, katera vlada v borni koči. Zapazila je tudi vtis, ki ga je napravil ta prizor v duši njene sestrice jelke. Saj je čula ponavljanje božične pesmi. In če je res, kar pravijo, razume rastlina rastlino.

Ne vem sicer, kaj je tako uzadovoljilo smreko, kaj ji je odvrnilo vedno pogledovanje na gosposko hišo, a to vem, da ni odslej več povešala igel; tudi ni bilo več čuti njenih žalostnih vzdihov. A če se ne motim, je bilo sedaj ponavljanje mile božičnice krepkejše, kot prej.

Pa menda je ni ponavljala z jelko tudi smreka?

No, vsaj tako nekako je bilo čuti!

Cudna moč svete noči!

Biser.

Morski je globini
Biser zakopan,
Krije ga na veke
Grob valov teman.

Ti, nedolžno dete,
Biser si ljudij,
Gleda žar ljubeče
Božjih te očij.

